

Демешко М. В. - помічник народного депутата України

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА БЛАГОДІЙНИЦТВО: АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Політична різновид корупції має досить руйнівний вплив, оскільки деформує чиновницький апарат зсередини. Використовуючи засоби і методи, пов'язані з наданням незаконних вигод, привілеїв та маніпулюванням управлінських рішень держави, політична корупція нищить підвалини демократичного суспільства, перетворюючи його на клептократичне.

На думку А. Гайденгаймера, усі визначення політичної корупції можна поділити на три основні напрями: пов'язані з державною службою; такі, що беруть до уваги ринок; ті, автори яких ґрунтуються на державному інтересі [1, с. 10].

Натомість Дж. Наєм визначає політичну корупцію як поведінку особи, яка відхиляється від формальних обов'язків своєї державної посади (обраної чи призначеної) через приватну вигоду (особисту, власної сім'ї, оточення) для збагачення чи отримання статусних переваг або нехтує правилами заради практики визначених, постійних типів приватного впливу [2, с. 234].

Таким чином, поняття політичної корупції передбачає, що державні службовці керуються не інтересами суспільства, а передусім власними, задовольняючи потреби близьких їм осіб. Цей алгоритм породжує формування олігархізаційної політичної еліти. Наріжним каменем зловживань чиновників стають валютні надходження від депутатських угруповань, які лобіюють власні бізнес-інтереси задля отримання потрібного їм рішення. Досить часто можна спостерігати за завуальованими надходженнями таких коштів у вигляді благодійної та меценатської допомоги.

Так, у Законі України «Про благодійництво та благодійні організації» зафіксовано таке визначення благодійництва: добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги. Специфічними формами благодійництва є меценатство й спонсорство [3].

Досить часто рівень настороженості стосовно меценатської допомоги в українському політикумі можна спостерігати на прикладі поведінки окремих бізнес-груп, жертвуючи кошти на різноманітні політичні акції, благодійники люблять власні інтереси під час ухвалення тих чи інших законопроектів. У діяльності благодійних організацій нерідко модно прослідкувати корупційні схеми.

За даними Міністерства юстиції України, у нашій державі зареєстровано понад 15 тис. благодійних організацій. Так, результати дослідження рівня розвитку приватної благодійності у світі, проведене авторитетною британською організацією Charities Aid Foundation, Україна посіла 111 -те місце серед осіб віком понад 35 років. Більшість населення тут не усвідомлює істинних причин благодійництва та не довіряє чесності таких організацій [4].

Слугуючи зовнішньою ширмою, позиціонуючи себе як інструмент безоплатної допомоги, меценати та благодійники будують власні PR-компанії.

Таким чином, благодійність стала засобом політичного впливу та створення позитивного образу в суспільстві. Значна кількість вітчизняних підприємців-філантропів використовують власну благодійницьку допомогу з метою презентації картини ролі чесного та справедливого в очах суспільства. Благодійна діяльність і меценатство - це чудовий плацдарм для початку політичної кар'єри, що в подальшому зумовлює високий рейтинг популярності серед населення. Благодійна діяльність та меценатство тісно пов'язані з корупцією, оскільки супроводжується конфліктом інтересів, зловживанням та перевищенням службових повноважень.

На думку І. Дебенка, приватні благодійні фонди - це вдалий інструмент «соціальної капіталізації», соціальної інтеграції, перетворення фінансового капіталу на соціальний. Слід констатувати той факт, що досить часто «репутаційний ефект» благодійних ініціатив постає як матеріалізований результат діяльності саме таких благодійних фондів. Наприклад, нерідко приватні благодійні фонди українські політики використовують в передвиборній та післявиборній агітації. Це є предметом гострої критики з боку експертів, котрі ідентифікують таку благодійність як «соціальну корупцію» та «політичне самогубство», а «...методи ведення передвиборчої кампанії дискредитують як безпосередньо політика, котрий роздає благодійні подачки з метою підкупу виборців, так і саму ідею доброчинності» [5].

Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про запобігання та протидію політичній корупції», що стосується фінансування політичних партій. Цей акт пов'язаний із намаганнями ліквідувати політичну корупцію як таку.

Прийняття такого закону відповідало вимогам країн Групи держав проти корупції (Group of States against Corruption, або ГРЕКО) - міжнародної організації боротьби з корупцією. Раніше порядок фінансування партій було закритою системою, яка не мала відповідних прозорих схем, що зумовлювало можливість маніпулювання рішеннями певних партій, а це прямо пропорційно відображало поширення політичної корупції.

Відповідно до положень закону верхня межа внеску від громадянина не повинна перевищувати на рік 400 мінімальних зарплат (551,2 тис. грн), а від юридичної особи - 800 мінімальних зарплат (1,1 млн грн на рік).

Закон передбачив жорстку систему фінансової звітності партій. За порушення порядку або строків подання фінансової звітності, порушення порядку надання або одержання партійного внеску запроваджується адміністративна відповідальність. За подання завідомо недостовірних відомостей у фінансовому звіті партії, умисне здійснення внеску на підтримку партії особою, яка не має на те права, передбачено кримінальну відповідальність. Причому стосується вона, як фізичних, так і юридичних осіб [6].

Закон повинен знівелювати тиск олігархів на можливість впливати на прийняття політичних рішень і зменшити їх залежність від філантропів.

Норми закону покликані виконати низку завдань, а саме:

- стимулювати зменшення ризиків політичної корупції через систему комплексних змін у сфері фінансування політичних партій та передвиборчої агітації;

- нівелювати рівень залежності партій від фінансування філантропами;

- забезпечити чесну та прозору політичну конкуренцію між партіями та сприяти розвитку нових партій шляхом введення державного фінансування партій;

- забезпечити притягнення до відповідальності за порушення вимог фінансування політичних партій;

- здійснити аналіз корупційних схем проведення фінансування передвиборчої агітації політичних партій.

Отже, варто відмежовувати благодійництво як некомерційну діяльність, що не має на меті отримати прибутки, від вдало спланованого агітаційного кроку задля створення позитивної соціальної ролі, лобіювання бізнес-інтересів чи покращення репутації в суспільстві тієї чи іншої людини. Межа між політичною корупцією та благодійністю дуже тонка і не завжди суспільство спроможне розгледіти фальшивість добрих намірів олігархів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Heidenheimer A. Political Corruption: Concepts and Contexts / A. Heidenheimer, M. Johnston. - 2004. - P. 10.

2. Bayley D. Policing in America: Assessment and Prospects / D. Bayley // Police Foundation. - 1998. - February.

3. Про благодійництво та благодійні організації : Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5073¹ // Відомості Верховної Ради України. - 2013 - № 25. - Ст. 252.

4. Допомога на гальмах. Що заважає розвиватися благодійності в Україні [Електронний ресурс] // Тиждень : [сайт]. - Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/>. - Назва з екрана.

5. Дебенко І. Імітована благодійність [Електронний ресурс] / І. Дебенко // Українська правда : [сайт]. - 2012. - 28 трав. - Режим доступу: <http://pravda.com/2012/05/28/6965411/>. - Назва з екрана.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції : Закон України від 8 жовт. 2015 р. № 731¹Ш // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 49-50. - Ст. 449.